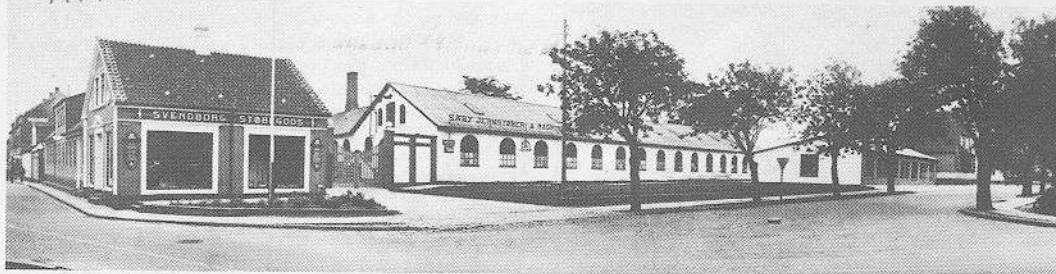

APRIL 1976

Da vi nu så småt nærmer os jubilæumsåret - 1977 - fandt vi i SLAGLEN's redaktion, at det ville være interessant at høre lidt om dengang, det hele startede, samt om Familien Nielsens vej til SJM. Vi har derfor bedt direktør Arne Hougaard Nielsen fortælle, og vi bringer her første afsnit af en meget interessant beretning.

Hvis jeg på opfordring af "SLAGLEN" skal prøve at give en skildring af firmaets udvikling, vil jeg foretrække at begynde med slægten, idet det er denne, der er forudsætningen. Det kan derfor ikke undgås, at det er mine personlige opfattelser og mine vurderinger og oplevelser, der kommer til udtryk, og det er langt fra givet, at de kan accepteres af alle.

Vor slægt stammer fra egnen mellem Horsens og Fredericia. Dels fra bondemiljø - i det udtrykks fineste betydning - dels fra håndværkermiljø, og er fra spindesiden i-blandet en del hidsigt og stædigt sønderjydske blod!

Min far - født i 1884 - var 5. eller 6. generation af en smedeslægt, der havde en herregårdssmedie i forpagtning med dertil hørende 5-6 tdr. land smediejord. Min farfar var den sidste egentlige forpagter, men da han var en stejl natur, kneb det med at komme overens med godsejeren, og da jeg ikke tror, at smedehåndværket havde hans største interesse - ved siden af var han landmand, kopsætter og karetmager - opsagde han kontrakten og købte landejendom.

Dette må være sket ca. 1905, og idet far, som den ældste søn, naturligvis var uddannet som smed, var han udset til at videreføre slægtstraditionen. Da den købte landejendom imidlertid skulle overtages ca. 3 måneder før kontraktens opsigelsesdato, betød det, at far i denne tid måtte blive på stedet og opfylde kontraktens betingelser og således blev den sidste herregårdssmed i vor slægt.

Her skal lige fortælles, at inventaret i den gamle smedie - altså håndværktøjet -

tilhørte smeden og iøvrigt var håndlavet af ham, incl. signethamre, og derfor blev medtaget af bedstefar. Han havde - trods min opfattelse - så meget smedeblood i sig, at han på landejendommen byggede og indrettede sin egen smedie med alt det gamle inventar i behold. Dette inventar og det gamle smedehus fra herregården blev samlet igen på GLUD Museum, hvor det kan ses den dag i dag, hvis nogen kommer der forbi.

Da far blev en fri mand, arbejdede han i kortere perioder hos smedemestre, men tog så til København og fik arbejde som maskinarbejder på motorfabrikken "DAN".

Han fortalte gerne om disse år, og om arbejdsforholdene på den tid. F.eks. var han den første sommer hos en smedemester på Århus-kanten og havde der fået anskaffet sig en cykel. Han ville jo dog gerne se familien af og til - og måske var det mest pigen, der trak - og så startede han søndag morgen og cyklede de ca. 80 km på datidens grusveje for at komme derned og så ud på aftenen de samme 80 km tilbage igen, for at være klar til mandag morgen kl. 6.

På motorfabrikken var der - som skik var på den tid - megen drikkeri, og det var af kollegiale grunde vanskeligt at komme udenom. Ud over de normale 10 timer om dagen, havde de i perioder weekend-arbejde, hvor de kørte 36 timer udi en køre, så der var måske ikke noget at sige til, at en snaps kvikkede op. Men far havde jo arvet sin personlige opfattelse og stædighed, så han klarede det i et par år, men søgte så og fik en stilling som rejsemontør hos firmaet Brdr. Bendix, der var den tids største landbrugsmaskinfirma med hele Danmark, Norge og Sverige som virkefelt.

Vi fortsætter her med direktør A. Hougaard Nielsens beretning om SJM og familien Nielsen.

At far var velanskrevet i firmaet, var der ingen tvivl om, for ud over sin faglige dygtighed havde far forretningssans, så når en ny maskine eller et motoranlæg skulle prøvekøres, blev det halve sogn trommet sammen; så når far vendte tilbage til København, havde han ofte slutsedler med hjem til firmaet på nye solgte ting. Det gav en positiv vurdering af ham, foruden at det vel også har givet en ekstra skilling.

Det her fortalte skulle gerne give en skildring af to mennesker - far og mor - som ved dygtighed, utrolig nøjsomhed og stædig vilje arbejdede hen imod deres mål - at blive selvstændige.

Denne mulighed kom i slutningen af 1917, hvor firmaet Bdr. Bendix' forhandler i Frederikshavn havde fået for store "Gullaschbaron-fornemmelser" og måtte afløses.

Om det var far, der så chancen, eller det var firmaet, der vurderede far som den rigtige, skal jeg ikke kunne sige, men resultatet var, at far og mor ca. 1. november 1917 overtog "Maskinhallen" i Frederikshavn, og her satte de alt, hvad de ejede, på højkant foruden lidt kaution fra begge familier.

Da forholdene på den tid med rationering og boligmangel var meget vanskelige, blev vi to børn anbragt hos familie for vinteren, mens far og mor boede på et lejet værelse og fik mad fra Folkekøkkenet. I foråret 1918 fik de hold i en 2-værelses lejlighed med køkken ovenpå i et gammelt hus, og så blev familien samlet igen. Ja- begyndelsen var beskedent.

Far kørte på cykel rundt i hele oplandet og mor passede kontor. I 1919 flyttede vi ind i en nedlagt butik i huset lige ved siden af "Maskinhallen". Det var en stor forbedring og så var det lettere for mor at passe både hjem, unger og kontor. I slutningen af 1919 anskaffede far en motorcykel, og dette vidunder skulle jo fremvises for familien, så i foråret blev mor anbragt på bagsædet og så gik turen ad Horsens til. Ude ved Sulbæk kom far ud i noget løst sand i vejkanthen og slog nogle slag. Det resulterede i, at mor blev slået af, hvad far dog ikke opdagede, før han kom til Sæby. Så gik turen jo tilbage, og mor kom noget forslået op igen, men den lange tur blev opgivet, og ret kort efter blev motorcyklen solgt til en hjemvendt dansk-amerikaner.

Denne motorcykel (2 cyl. Harley-Davidson) mindes jeg særdeles godt, for en dag jeg blev sendt i kælderen efter en spand koks, stod den i gården og det var jo fristende, så jeg lagde kældernøglen tværs over benzintanken, hoppede op og så gik det i fantasien ud af, med hånden i bund! Midt i den rasende spurt kom desværre den nye ejer, så jeg måtte i en fart ned og glemte nøglerne, indtil de var over alle bjerge. Det betød to nye låse, så det var ikke milde ord, der lød til mig for den køretur.

Det gik ellers godt i de efterkrigsår, for da far var blevet etableret og accepteret af vendelboerne, så var der god handel - og fortjeneste. Landbrugets mekanisering var jo i sin vorden, og især i Vendsyssel, og et agentur af et mærke som McCormick var et godt udgangspunkt.

Når jeg skriver, at mekaniseringen især i Vendsyssel var i sin vorden, så er det jo baseret på, at ovre på Øerne begyndte elektriciteten at få indpas som trækraft. Det betød, at nu blev alle de "Hornsby" og "Tangey"

motorer, far havde stillet op disse steder, at blive overflødige. Han rejste så rundt derovre og købte dem op - solgte og stillede dem op for anden gang her i Vendsyssel. - Som en kuriositet kan jeg fortælle, at mange af dem, så vi igen tredje gang som gammelt jern her i Søby.

I forbindelse med disse motoranlæg, skulle der mere til og ofte blev der leveret tærskværker - kværne og hakkelsesmaskiner af fabrikat SKJOLD Søby.

Vi er nu tidsmæssigt nået hen til 1923-24-25, og det var ret gode tider forretningsmæssigt. Far havde været medstifter af elektricitetsværket "Mariendals Mølle", som leverede strøm - fortrinsvis til belysning - til området fra Strandby til Kvissel og Ravnshøj, så firmaet og far var nu kendt og anerkendt i hele området fra Ålbæk over Sindal til Østervraa, Hjallerup og til Asaa, og det betød, at tyngdepunktet for forretningen lå sydvest for Frederikshavn, men det vil jeg komme tilbage til.

Først vil jeg give en lille beskrivelse af drengear på den tid.

Far havde anskaffet en "Ford T model til at køre på landet i. Specielt husker jeg en lukket model med een dør midt i hver side og med oval bagrude. Den var skam forsynet med el-forlygter, men med petroleumsbaglygter. Når far kom hjem fra landet sidst på dagen, blev det mit job at vaske bil og fylde vand og petroleum på. Det job havde jeg i mange år og også at starte om morgenen. Dette med at starte - især om vinteren - var en trøls fornøjelse, for først skulle det ene baghjul løftes, før jeg overhovedet kunne dreje håndsvinget rundt. Fornøjelsen bestod i at køre bilen op på forhandlerens vaskeplads og så vidt muligt undgå politiet, for jeg var jo ikke mere end 13 år!

Hvad jeg fik for dette bilvaskeri, kan jeg ikke huske, men jeg havde permanente lommestruer. Af og til gik der en klump støbegods ad bagvejen ned til produkthandleren. Det blev jo opdaget, og far og jeg blev så enige om, at jeg hellere måtte tjene lidt mere på ærlig vis! Jeg fik så akkord på at ophugge gamle

maskiner, der var taget i bytte, male reparerede maskiner og om sommeren at samle nye maskiner, især riger og slåmaskiner og så i øvrigt være bydreng med reservedele til købmændsgårdene. En af mine bedste akkorder var at lave motorhusdøre. Disse bestod af 3/4" forskallingsbrædder, der på begge sider var beslået med galv. plade. Jeg fik 75 øre pr. stk. og den bedste akkord var på 50 stk. Det var jo en større entreprise så jeg antog underleverandører (mine kammerater). Jeg klippede pladerne til og slog streger, og så fik de 50 øre pr. stk. for resten. Det var mit første forsøg som arbejdsleder.

Dette med at tjene lomme penge foregik efter skoletid - normalt fra 3-7, og så var der jo lektier bagefter, så jeg havde ikke besvær med at få tiden til at gå.

I 1924 i efteråret fik vi et par nye familiemedlemmer. Så måtte mor jo holde op med kontorarbejdet. Den første afløser var en pensioneret skolelærer, men han blev ikke længe, for når telefonen ringede, sagde han: "Ja, det er lærer Jensen", og det kunne far ikke gøre ham begribeligt, var forkert (for jeg er da lærer Jensen!).

Efter overstået præliminæreksamen i foråret 1926 kom jeg regulært i lære, men da jeg ikke havde haft tid til at blive konfirmeret, måtte jeg gå til præst i læretiden, med fuld udligning af tiden hos præsten, efter fyraften!

De sidste år i Frederikshavn indtil december 1927 var gode forretningsår, hvor der blev solgt en masse McCormick maskiner, men i øvrigt jo maskiner af enhver art til landbrugets mekanisering. Der blev et stort behov for reservedele, og disse importerede vi selv fra Raspe og Söhne i Tyskland. Far havde på dette tidspunkt en kompagnon - M. C. Madsen - og reservedelssalget var især hans område. Vi leverede reservedele til alle slags høstmaskiner til smedene i hele Vendsyssel.

Mit arbejde som læredreng bestod om vinteren i at reparere og klargøre de gamle motorer, som ofte måtte udstyres med nyt stempel og i det mindste med nye stempelringe - lejer - ventiler o.s.v. Arbejdet blev ud-

ført i et tilbygget træskur, der var indrettet til værksted. Der var ingen varme af nogen art, men til gengæld heller ikke højere til loftet, end at jeg lige kunne stå oprejst, så hen imod fyraften var der såmænd ganske lunt. Foråret og sommeren gik med at reparere gamle og samle nye høstmaskiner. Dette foregik i et lejet gammelt kulskur på den anden side af garden. At samle bindere blev en hel sport. Ofte blev de jo samlet ude på gårdene. Far fortalte, at han ofte havde samlet een om dagen. Da jeg nåede samme standpunkt, blev det til, at han tit havde samlet 3 stk. på 2 dage, så jeg havde altid noget at leve op til!

... fortsættelse følger i næste nummer af SLAGLEN ...

Læs ikke dette nødbrød !

Det er nu lige nøjagtigt 6 år siden SLAGLEN udkom for første gang.

6 år - uden større problemer - vil man måske synes. Men problemerne er der, og de er store, og tilsyneladende uovervindelige.

Problemerne for redaktionen er nemlig, at vi ikke får reaktion på det vi skriver i bladet. Vi ved ikke noget om, hvorledes den første redaktion så på problemet, men ved at blade numrene igennem, kan vi ikke undgå at se, at det har været endda overordentligt småt med indlæg fra læser-side - igennem alle årene.

Vi har i den nuværende redaktion fået enkelte indlæg, som er blevet bragt i bladet, og som vi er meget taknemmelige for. Men det er for lidt - alt for lidt.

Dette indlæg fra redaktionen skulle ikke være ment som et stille, bedrøvet hjertesuk i denne anledning, men derimod som en rasende, forurettet anklage til alle de

læsere af SLAGLEN, som blot læser bladet igennem, lægger det hen og så glemmer alt om det, indtil næste nummer.

Det er pudsigt at konstatere, at man overhovedet ikke skænker bladet en tanke før det begynder at trække ud med at bladet kommer. Så skal man bare høre. Så kan man ellers nok reagere. Og vi husker endnu dengang SLAGLEN ikke var udkommet i nogle måneder, da var der pludselig en voldsom interesse for bladet.

Var det ikke en idé, at man viste den samme interesse nu, da SLAGLEN kommer regelmæssigt, og da vi i redaktionen har et stort arbejde - tro det eller lad være - med at finde stof, der har interesse og at få det sat sammen, så det ligner noget. For slet ikke at tale om, at hver gang bladet skal skrives rent inden trykning, må vi sidde på kontoret i week-enden, hver eneste gang, idet vi jo har vort daglige arbejde at passe, hvilket gør, at vi ikke kan få tid til at skrive i arbejdstiden, selvom SLAGLEN hører med til vort arbejde.

Vi mindes også den sidste generalforsamling i Funktionærforeningen, hvor der højt og helligt blev lovet, at man nok skulle komme med indlæg, jo, det lød jo godt - men hvad er sket - ikke et eneste indlæg er der kommet.

Ved I hvad, det er minsandten for dårligt. Det er ligegyldighed overfor de, der gør et stykke arbejde for at bladet skal udkomme til tiden med stof, der har interesse. Gad vide, hvad I ville sige, hvis I lavede noget, som bare blev lagt til side, og ingen så interesseret sig for det mere? Nej, det var ikke behageligt, vel? Sådan har vi det i redaktionen.

Det vi ønsker, er ikke flotte indlæg i store ord og højtravende vendinger, men derimod indlæg om ting, der interesserer Jer. Svar på indlæg der har været i SLAGLEN. Et par ord om, hvad man har oplevet - sjove ting, triste ting - ligegyldigt hvad, bare der kommer noget. Hvis den manglende reaktion er udtryk for tilfredshed med bladet, så skriv da det for (og så bandede hun).

Apropos hobbyudstilling ??????????
red.

MIN OG MIN HUSTRUS

Tak til alle på SJM for udvist opmærksomhed ved min fratrædelse fra fabrikken.

Tak til ledelsen, arbejdsledere og medarbejdere.

Med hilsen

Kristine og Svend Nielsen

DECEMBER 1976

VI BRINGER HER SIDSTE AFSNIT AF AHN'S BERETNING OM SJM GEN- NEM TIDERNE:

Hen på sommeren i 1927 fik far og M. C. Madsen en henvendelse fra Sæby Bank, som på dette tidspunkt havde måttet overtage Sæby Jernstøberi, om ikke det var noget for dem. Som før fortalt lå tyngdepunktet for vort salgsområde nærmere Sæby end Frederikshavn, og der var bedre fabrikationsmuligheder i Sæby. Disse grunde og fars trang til selv at fabrikere - især motorer - gjorde, at der blev realiteter ud af forhandlingerne. Der blev dannet et aktieselskab med far og M. C. Madsen som egentlige aktionærer, og med teglværksejer Quist som proforma tredje mand. Aktiekapitalen var 75.000 kr., og købesummen var, så vidt jeg husker, på 82.000 kr. Overtagelsen fandt sted den 1. december 1927.

Internt blev det så aftalt, at M. C. Madsen skulle køre videre med maskinhallen i Frederikshavn, og far skulle flytte til Sæby og handle for begge firmaer herfra. Dette arrangement varede dog ikke længe, for som før omtalt var M. C. Madsen mest hjemmemand og dertil stærk indremissions, så ret hurtigt blev det til mere religion end handel i Frederikshavn, så i 1929 blev det ordnet sådan, at far overtog alle aktier i SJM, og M. C. Madsen helt overtog maskinhallen. Far havde dog stadig en part i maskinhallen, som han først kom af med ved senere ejerskifte så sent som i 1942.

Dette var altså vores start i Sæby med SJM, men tilbage til 1. december 1927.

Det, vi overtog, var en sørgelig affære. Husene bestod af forhuset, den gamle smedie, samt nuværende værksted og støberiløge samt den gamle del af magasinet, hvor der var vaskehus og WC for privatbeboelsen, hestestald og lidt lagerrum. Derudover var der nogle træskure - et gl. modelhus - vandtårn og så "Stampen" med vandhjul for el-strømleverance. Jord var der nok af, men desværre overtog far ikke det hele, for oprindelig hørte jorden imellem Kommuneskolen og Posthuset ud til Kappelhavevej også til støberiet.

Det hele så virkelig sørgeligt ud. Der var dårligt en hel vinduesrudd eller dør, og alle tage var utætte. "Maskinparken" var vel på det tidspunkt 30 år gammel!

Der var ingen materialer - ialtfald brugbare - men mange og store brokkasser! Mandskabet bestod af tre læredrenge, hvoraf Rudolf Strøm var den ene.

Der skulle altså ryddes op, og da forhuset ikke var beboeligt for hele familien, skulle dette gøres i stand, så vi kunne flytte herud, hvilket skete i februar 1928.

I disse ca. 2½ mdr. blev det mit job, dette med oprydning.

Nå, dette job med oprydning; brug af kost og skovl har jeg aldrig været ked af, så vi fik skik på det, og ret snart kom nogle af de gamle folk tilbage. I støberiet begyndte Georg Vollmer med bowler og flade træsko og former Laulund der kunne stå hele dagen med rette knæ og udføre sit arbejde på gulvet, og så Hans Peter, der smed alt jernet op til ovnen med håndkraft. I værkstedet kom Otto Schjunk - Victor Andersen - Alb. Pedersen og som snedker modelsnedker Petersen.

*Fra et hjørne
af fabrikken...*

Slaglen har gennem tiderne indeholdt interview og rapportager fra de fleste funktioner og afdelinger her på SJM. Det må derfor være naturligt, her hvor SJM snart kan fejre hundred års jubilæum, at støberiet også indgår i denne serie. Støberiet, som for år tilbage var fundamentet for produktionen i firmaet.

Mit eget kendskab til støberiet går tilbage fra 1928, hvor jeg kom i lære hos SJM.

Nu, hvor jeg skal fortælle lidt om støberiet, kunne det være fristende at starte ved den dag, hvor jeg kom i lære og herefter i kronologisk orden at tage år efter år op til i dag. Jeg vil dog foretrække at fortælle om 48 års arbejde her på SJM på en mere afslappet måde og bare lade blyanten skrive løs. Næsten et halvt århundrede, ja der er jo ganske klart sket mangt og meget på denne tid. Alligevel vil jeg starte med et par hændelser, min far har fortalt (han var støbemester her på støberiet, da jeg kom i lære).

Han fortalte, hvordan støberiet før i tiden blev varmet op. Det foregik, ved at man ude i gården opfyrede nogle store tønder med riste, som brændsel brugtes der cinders. Disse tønder blev efter opfyringen bragt ind i støberiet, tønderne stod så inde

midt i rummet og opvarmede disse, men der var ingen form for udsugning, så enhver kan jo tænke sig til, hvorledes luften (osen) var under disse forhold. Ja for at sige det diplomatisk, så kan jeg godt forstå, at støberiarbejderne på denne tid snuppede sig et par ekstra bajere for at holde luftvejen passabel.

Far fortalte ligeledes, hvorledes manklarede belysningsproblemet på denne tid. Hver former havde på sin "kasse" hængende en "Alladin lampe", som så oplyste et ganske lille område, medens der arbejdedes. Denne meget dunkle belysning fristede lærningene til, i ly af mørket, at kravle rundt mellem støbekasserne og forgribe sig på den pægl brændevin, som enhver former med respekt for sig selv havde til at hænge på støbekassen. Hvorledes lærningene klarede en sådan rundtur skal være usagt.

Da jeg kom i lære, var der tre drenge foruden mig, og vi var sikkert ikke bedre end andre unge i den alder. Det kunne jo ske, vi kom op at slås, men det fik altid en hurtig ende, for pludselig havde far i nakken af et par af os, og --- ja det havde vi respekt for.

En af de ting, jeg kan huske, vi fandt på, var: Her ved siden af støberiet gik en del høns frit rundt, og de tog det jo ikke for højtideligt, hvor'de fik lagt deres æg. I frokostpauserne var vi drenge så ovre at finde rådne æg. Disse æg skulle vi bruge til at gemme ned i sandet i støbekassen hos en af de andre drenge. Når så han skulle stampe sandet sammen i kassen, ja - så blev der en kraftig luftforurening omkring ham.

Før i tiden var alle støbemodeller af træ. Der var tre modelsnedkere, som tog sig af dette område. Vi læringe var ofte i frokostpauserne ovre på det ret store modellager, og det gik jo ikke altid helt stille af. Fik vi så fat i en træmodel, der var godt gennemhullet af orm, var det jo ikke altid, de

kunne holde til, at vi smed dem efter hinanden.

Men det var ikke sjov og ballade det hele, der blev også produceret noget, men på denne tid foregik alt ved håndkraft. F.eks. når vi skulle støbe blev alt materialet til ovnen smidt op på ristværket med håndkraft, og til hver støbning skulle der bruges 12-15 dynger af 175 kg, så det krævede sin mand at gøre klar til en støbning. Først i 1960, hvor ovnen blev bygget om, som den er i dag, fik vi en kran, således at godset kunne hejses op af mekanisk vej.

På denne tid lavede vi også en del maskingods. Disse dele var temmelig store. Støbekasserne til disse store dele skulle sættes på plads ved hjælp af taljer ophængt i loftet. Ved hjælp af 3-4 tovtaljer på en sådan kasse kunne den løftes op og sættes på plads, men det kunne ske, at den ikke landede for blødt, således at sandet i kassen faldt sammen, og vi kunne begynde forfra.

I 1958 blev der installeret mekanisk løbekran.

Da jeg kom i lære var der foruden os lærlinge 6 håndformere. De største produkter var motor-gods, kakkelovnsgods (reservedele), dele til hakkelsesmaskiner, tærskewærker og kværne. Kværne, som i dag er en stor del af støberiets produktion, blev dengang kun solgt på hjemmemarkedet. Først da vi på et senere tidspunkt fik kontakt med ØK, kom der gang i eksporten. Kværnproduktionen blev herefter i en årrække en af de store artikler.

Også dengang var der noget, der hed konkurrence, og effektiviteten ved at alt blev lavet ved håndkraft var ikke særlig stor.

Vores konkurrenceevne overfor andre støberier var dalende. For at sige det pænt gik det ikke rigtigt godt for SJM. Først da Arne H. Nielsen kom hjem og blev værkfører, begyndte det at gå fremad igen. Det skyldtes, at AHN kunne se, at skulle vi konkurrere, måtte der moderniseres og mekaniseres. I årene herefter blev der indført mange forbedringer. Vi gik fra håndformning til maskinformning, således at der nu kun ved specielle opgaver bliver benyttet håndformning. Alle disse forbedringer, som AHN indførte, bevirkede, at der igen kom gang i produktionen.

Men større effektivitet har også sin menneskelige pris. Da arbejdet blev udført ved håndkraft, foregik arbejdet under sang dagen lang. Ved indførelse af maskiner, og derved kravet om større effektivitet, var det også sket med sangen.

Jeg er af den opfattelse, at grunden til, at vi i dag ikke finder den store personlige arbejdsglæde er den voldsomme mekaniske udvikling, vort samfund har været igennem i de sidste årtier.

Ligeledes havde vi heller ikke de store lønproblemer. Værkførerne havde dengang kompetance til at forhandle løn med den enkelte, og det kunne man altid finde ud af alene. Der var mange andre ting, som skulle moderniseres; jeg kan her som en sidebemærkning fortælle om toiletforholdene. Toilettet var i mange år et halvtag, hvorunder der var opsat en planke med en grav under. Dette var ikke særlig behagelige forhold, især ikke om vinteren - her kan læserens fantasi selv regne øvrige bemærkninger ud.

Indtil 1947 var rensehuset inde i selve støberiet uden udsugning af nogen form, og det er jo klart, at det var en meget ubehagelig luft at arbejde i. I 47 blev så det nuværende rensehus bygget, og rense-

Der skete ikke nogen udskiftning af værktøjsmaskinerne, men alligevel blev de gamle produktioner taget op. Firetaktsmotorer til landbrugsformål - totaktsmotorer til fiskebåde. Dette arbejde stod Alb. Petersen og Viktor Andersen for med O. Schjunk til drejearbejdet. Vi andre blev sat til at lave hakkelesmaskiner - pigtærskværker - roesåmaskiner og meget andet.

Den første tid var den tidligere ejer Alb. Sørensen værkfører, men der blev ansat ny værkfører ca. ½ år efter overtagelsen. Hans navn var Heidemann, og han var ingeniør. Han stod for ændring og modernisering af motortyperne og fik det gjort ganske godt, så produktionen og salg af disse gik helt godt, stadig fulgt af, hvad der hørte til, såsom tærskværk, hakkelesmaskine, kværn og transmission.

Der kunne fortælles meget om produktionsmetoder og muligheder på den tid, som i dag ville lyde latterlige, ligeledes om arbejdsforholdene og systemet, men sådan var det, og det fandt alle i orden.

Alt i alt må man sige, at de første 3-4 år her ude indfriele fars forventninger, men hvis man kan sige, at der havde været fede år, så fulgte der så sandelig 7 magre år derefter.

Verdenskrisen havde nu ramt Danmark, og det fik alle at føle.

Jeg havde udstået min 5 års læretid 1. maj 1931 og kom straks efter ind som marinesoldat. Jeg havde de sidste 2 år af læretiden hver aften efter fyraften cyklet til Frederikshavn for at deltage i maskinistundervisning på teknisk skole der og bestået eksamen i april 1931, så al min soldatertid sejlede jeg med torpedobådene som maskinist. Herunder pådrog jeg mig en langvarig sygdom, som sammen med mit studium til ingeniør gjorde, at jeg ikke kom på SJM igen før maj 1940.

Det følgende er ikke følt på "egen krop" men erfaret ved besøg og stadig kontakt med hjemmet.

I 1931-32-33 udartede krisen sig på den måde, at landmændene ikke kunne klare sig. Det betød, at de gik fra gården eller fik akkord, hvilket atter betød, at hvor vi havde penge til gode, blev der enten slået en streg over det hele eller det halve.

Det var ikke bedre for fiskerne. På den tid blev de store, tunge landbrugsmotorer udskiftet med små liggende hurtigt gående og billige petroleumsmotorer, så produktionen af vor type måtte ophøre.

På dette tidspunkt havde vi fået en ny værkfører, som mente, at vi skulle lave dieselmotorer - med de samme produktionsmaskiner. Som før omtalt var og blev far bidt af motorer, så han gik med på den, hvad der bestemt ikke forbedrede økonomien. Der blev lavet een motor - nej 2 stk. Den ene gik i Stampen i nogle år, men den sidste motor havde den ejendommelighed, at den først gik i gang ½ time før fyraften. Næste dag var det på samme måde, så den blev langt om længe sat på lager. Der stod den til maj 1940, da den blev taget frem igen. Dens ejendommelighed havde dog ikke ændret sig, så i juni 1940 blev den hugget op, og dermed endte SJM's æra som motorfabrik.

Hvordan far kæmpede sig igennem krigsårene, kan der ligeledes fortælles meget om, men en grusom een mands kamp var det, og han klarede det uden hverken fallit eller akkord, men et par enkelte træk kan måske illustrere situationen.

En jernleverandør og hans første mand var her og ville true sig til et afdrag, men kassen var tom: "Ja vi tager ikke herfra, før vi har fået vore penge", sagde de. Far så på dem, rejste sig og gik ud af døren, idet han sag-

de: "Jamen så god nat D'herrer"!

Min søster, som i nogle af de værste år hjalp far og sad på kassen, fortalte, at mor en dag kom ind og gerne ville have 5,- kr. til husholdningen. Hun fik 2,- kr.! Husholdningen bestod af 6 personer, så der var ikke smør på brødet hver dag.

Nej, dengang hang SJM's fortsatte eksistens i en meget tynd tråd, men selv en hård tid får jo ende, og ved krigsoprustningen i 30'erne og krigsudbrudet i 1939 vendte tingene igen.

Den daværende værkfører - der havde været mange - fik en anden stilling, så den 1. maj ringede en træt far til mig og bad mig komme hjem og overtage jobbet. Jeg fik lov til at afvikle mit daværende arbejde i løbet af en uge og stillede igen i arbejdstøj på SJM den 7. maj 1940.

Det var et interessant og arbejdskrævende job at gå ind til. Der var igen brug for kost og skovl, men især blyant. Der var f.eks. ikke en kalkulation - tegning eller skitse, men det gik, og så var der efterhånden kun besværigheden med at få materialer. Priserne kunne vi næsten selv bestemme, og alle ville købe.

Udviklingen siden da kan nogle af vore ældste medarbejdere huske, og de yngre kan se det på årstallene på de forskellige bygninger.

Nu er vi i beretningen vel ovre krigen, og i 1950 kom så yngstegenerationen hjem til SJM efter sin læretid ude. Det behov, som krigsårene havde skabt ude i hele verden, skulle dækkes, og SJM var jo naturlig part i det. Dette blev NHN's job, og hvordan det er løst, hvilken udvikling, det har ført SJM ind i, er der heldigvis endnu flere medarbejdere, der kan se.

Det har været en glæde at arbejde på denne udvikling sammen med alle de ansatte, men den største glæde var dog, at vor gamle far fik lov at se, at hans stædige kamp for at bevare SJM bar frugt.

Dermed slut og med venlig hilsen

AHN

Oplandssporten

Den 20/9 spillede vi finale i 7-mands fodbold mod Birger Jensen. Kampen endte 1-1, og efter forlænget spilletid tabte vi 1-0.

Den 20/9 var der generalforsamling i SJMI. Der var kun fremmødt 5 mand, så der skete ikke så meget med den deltagelse. Bestyrelsen kom til at bestå af Helmuth Jensen, Finn Olesen, Orla Jensen, ny mand.

Den 27/10 deltagermøde i Sæby Firmaidræt, hvor hver firma må deltage med 2 mand. For SJMI deltog Orla og Helmuth.

I forbindelse med Sæbyhallens start blev der nedsat et udvalg til at finde nye aktiviteter, så alle, der er interesseret i skydning, bordtennis eller badminton, bedes henvende sig til bestyrelsen nu.

Den 12/12 deltager vi i et stævne i Ulstedhallen, der er arrangeret af Voerså FF. Vi deltager med et hold.

Den 9/1-77 holder Sæby Firmaidræt stævne i Frederikshavnhallen, hvor vi deltager med 2 hold.

Slaglen

Nr. 26 - 7. årgang - december 1976

ARNE HOUGAARD NIELSEN
in memorandum

Gennem de seneste numre af SLAGLEN har AHN skrevet om Far og hans virke gennem et langt liv. Det seneste afsnit afleverede AHN til mig i sidste uge og bringes andetsteds i dette nummer af SLAGLEN.

Det er helt typisk for AHN at omtale fars problemer og kamp og bagatellisere sin egen indsats med ordene: "Det gik næsten af sig selv".

Sandheden er, at da far i foråret 1940 ringede til AHN og bad ham komme hjem, var firmaet kørt uhjælpeligt fast, og ingen havde tiltro til, at det ville overleve, mindst af alle pengeinstitutterne.

Det var en næsten overmenneskelig opgave, der blev lagt på AHN's skuldre. Far var og blev handelsmand og beskæftigede sig ikke meget med nødvendige problemer som tegninger og kalkulationer, hvorfor sådanne simpelthen ikke eksisterede.

Fra tidlig morgen til langt ud på aftenen alle ugens 7 dage sled AHN med disse problemer gennem mange mange år - i den normale arbejdstid

som værkfører og derefter ved tegnebrættet eller bøjjet over skrivebordet med sine kalkulationer.

Jeg selv kom i lære som maskinarbejder i april 1940 og havde således gennem min læretid fornøjelsen og det lærerige i at arbejde direkte under AHN's ledelse. Den relativt store aldersforskel (14 år) gjorde vel, at jeg ikke den gang kunne være ham til nogen større støtte, ja måske dengang ikke engang forstå ham og følge ham i hans virke og flid.

AHN var en streng, men retfærdig, arbejdsgiver, der altid forlangte punktlighed og ærlig interesse for arbejdet, men han forlangte aldrig mere end han altid selv kunne gå i spidsen og vise vejen.

AHN's sidste mange års virke for SJM er kendt af de fleste og behøver ingen nærmere omtale; de taler for sig selv. Jeg vil her kun slå fast, at uden AHN's indsats på SJM de første mange år ville virksomheden ikke have overlevet.

AHN var idealist, et stort og et fint menneske, der i sin hele færd ikke kendte

begrebet svig eller at gå på akkord mod, hvad der stred mod hans overbevisning. Hans bortgang vil efterlade et knugende savn hos os, der stod ham nær, men vi ved, at hans påvirkning ville hjælpe os fremover. AHN vidste selv, hans tid hos os var ude, men typisk for ham, var alt lagt til rette for at lette de kommende tiders problemer for os.

Et helstøbt mandfolk har forladt os, et menneske, jeg personligt skylder så uendeligt meget. Din indsats vil aldrig blive glemt, så længe SJM eksisterer.

ÆRE VÆRE ARNE HOUGAARD NIELSENS MINDE.

NHN

Ved Arne Hougaard Nielsens død vil der for mange af SJM's medarbejdere forsvinde en personlighed, som vi har set op til og respekteret for hans mangeårige virke på SJM.

AHN var en leder og kollega, der havde sine faste meninger om tingene, men han forstod også at lytte og diskutere problemerne med andre, forinden beslutninger blev taget. Det har altid været en glæde at arbejde sammen med AHN, man kunne altid stole på hans ord.

AHN's død vil medføre et stort savn for medarbejdere, familie og venner. Man siger ofte, at et menneske hurtigt bliver glemt, men for mange vil AHN altid stå klart i erindringen som det reelle og loyale menneske, han var.

Et æret være Arne Hougaard Nielsens minde.

JPS

VI HAR MODTAGET

Når man kommer om morgenen, er man ved at drukne i vand. Hvorfor ikke få noget lavet ved det? Der er mange, som er godt sure over det.

Der er helt sort ude på PARKE-RINGSPLADSEN, og man kan aldrig se nogen ting. Man vader bare ud i det værste skidt og kommer ind og ser ud som KONEN I MUDDERGRØFTEN.

Hvad med at få sat nogle enkelte LYS op eller få asfalteret?

P.

Nyt fra samarbejdsudvalget

Referat af samarbejdsudvalgsmøde, mandag, den 11. oktober 1976:

REGNSKABSMÆSSIG ORIENTERING:

Regnskabet ser mindre tilfredsstillende ud end tidligere og omsætningsprognosen for sidste kvartal nås næppe.

PRODUKTIONSOVERSIGT/UDSIGTER FOR BESKÆFTIGELSEN:

Vi har leveret en del halmsnittemøller til Frankrig - og dette ser meget positivt ud.

Vore majs møller er blevet testet i Østrig sammen med andre fabrikater, og det viste sig, at vore møller er de bedste af de afprøvede.

Standardproduktionen kan opretholdes, og der er konstateret et positivt skub i den rigtige retning med hensyn til salg af kvarne.

En ny produktion startes op på den gamle fabrik, og da vi er ved at være færdige med militærbiler, efterlyste ET et endeligt tilsagn om en ny ordre på disse.

Der efterlystes en forrådsbeholder, som er enkel at fremstille og let af sælge.